

ŠPANSKI BORAC SREČKO JURKIĆ

APSTRAKT: U tekstu se prikazuje životni put Srečka Jurkića, jednog od mnogobrojnih jugoslovenskih dobrovoljaca u Španskom građanskom ratu. Kao mladić je emigrirao u Belgiju, gde se susreo sa socijalističkim idejama i postao član više radničkih organizacija. Iz nje je otišao da se bori u Španiji. Po povlačenju interbrigadista iz Španije, bio je u logorima u Francuskoj. Nakon toga se vraća u Belgiju, gde ostaje za vreme Drugog svetskog rata, a nakon njega se vraća u Jugoslaviju. Tekst je većim delom zasnovan na iskazima koje je sam Srečko Jurkić ostavio iza sebe, koji se čuvaju u Arhivu Jugoslavije i u njegovoj porodičnoj zaostavštini.

KLJUČNE REČI: Srečko Jurkić, Španski građanski rat, Smričani, Jugoslavija, Belgija, Zemun, španski borac, Internacionalne brigade, Leon Jurkić

Španski građanski rat je vođen od 1936. do 1939. godine. Izbio je nakon pobune nacionalistički opredeljenih oficira španske vojske, koji su bili protivnici republikanskog uređenja u kom se Španija tada nalazila. Pobuna se pretvorila u krvavi građanski rat, pun stradanja i zločina, sa zamršenim strukturama u okviru zaraćenih strana. U njemu se nisu borili samo Španci, već su učestvovala i razne države, skriveno ili manje skriveno, pomažući suprotstavljene strane. Pored država, pomoć su pružale i razne političke partije, organizacije i pojedinci. Otuda se i na strani koja je branila Republiku Španiju našao veliki broj ljudi iz celog sveta. Neki su došli jer ih je njihova partija poslala po zadatku, neki su otišli sami, pošto su smatrali da se treba boriti za odbranu nekih viših vrednosti i većih ljudskih sloboda ili za ideale, a treći su imali neke svoje razloge. Procenjuje se da je ukupno dobrovoljaca sa strane bilo oko 40.000, a da je od tog broja nešto manje od 2.000 njih bilo poreklom sa jugoslovenskih prostora.¹ Jedan od njih je bio i Srečko Jurkić.

1 U socijalističkoj Jugoslaviji je izašao veći broj publikacija i tekstova o Španskom građanskom ratu i učešću jugoslovenskih dobrovoljaca u njemu. Uglavnom se radilo o sećanjima samih učesnika, a pogled na rat je bio često pristrastan. Poslednjih nekoliko decenija pojavile su se knjige i tekstovi na prostorima nekadašnje Jugoslavije koji daju malo drugačije i nepristrasnije poglede na ovaj rat, učešće jugoslovenskih dobrovoljaca u njemu i na odnos Kraljevine Jugoslavije prema svemu tome. Avgust Lešnik, „Krv i život za slobodu’

Ovaj Jugosloven nije među onim poznatim dobrovoljcima iz Jugoslavije koji su ostavili trag još tokom Španskog građanskog rata. Nije ni među onima koji su se istakli kasnije, tokom Drugog svetskog rata, ali ni među onima koji su bili na istaknutim položajima u socijalističkoj Jugoslaviji. Iako je i njega okolina ponekad oslovljavala nadimkom *Španac*,² on je pripadao onoj drugoj grupi španskih boraca, onoj o kojoj se uglavnom malo ili nimalo zna.

Podaci o Srećku Jurkiću su oskudni. Iako nema sumnje da se borio u Španiji, o njegovom životu pre Španskog građanskog rata, tokom i deceniju nakon njegovog kraja saznajemo uglavnom iz onoga što je sam ostavio.³ Druugu, značajniju dokumentarnu građu za te periode njegovog života nismo pro našli u arhivima u Srbiji. Za period njegovog života u socijalističkoj Jugoslaviji

– Jugoslovenski interbrigadisti u Španiji (1936–01939)“, *Vojnoistorijski glasnik* 1–2/2007, 21–49; Blanka Matković, „Svjedočanstva o Dalmatincima u Španjolskom građanskom ratu“, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 54/2012, 273–303, datum pristupa 21. 5. 2023, <https://hrcak.srce.hr/94494>; Vladan Vukliš, *Sjećanje na Španiju. Španski građanski rat u jugoslovenskoj istoriografiji i memoaristici 1945–1991*, (Banja Luka: Arhiv Republike Srpske, Udruženje arhivskih radnika Republike Srpske, 2013); Milivoj Bešlin, „Kraljevina Jugoslavija u borbi protiv antifašizma 1936–1939“, *Preispitivanje prošlosti i istorijski revizionizam, (zlo)upotrebe istorije Španskog građanskog rata i Drugog svetskog rata na prostoru Jugoslavije*, prir. Milo Petrović, (Beograd: Udruženje „Španski borci 1936–1939“, Fakultet političkih nauka, 2014), 189–222; Nikola Vukobratović, „KPJ i Kominterna o Narodnoj fronti u Španjolskom građanskom ratu“, *Preispitivanje prošlosti i istorijski revizionizam, (zlo)upotrebe istorije Španskog građanskog rata i Drugog svetskog rata na prostoru Jugoslavije*, prir. Milo Petrović, (Beograd: Udruženje „Španski borci 1936–1939“, Fakultet političkih nauka, 2014), 223–230; Vjeran Pavlaković, *The battle for Spain is ours: Croatia and the Spanish Civil War, 1936–1939*, (Zagreb: Srednja Evropa, 2014); Vjeran Pavlaković, *Jugoslaveni u španjolskom građanskom ratu*, (Beograd: Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe, 2017); Здравко Савески, Здравко Стојкоски, *No Pasaran! Učestvo na borcime od Makedonija vo Španската граѓанска војна*, (Скопје: Левица, 2016), datum pristupa 10. 10. 2023, [https://rizospastis.memoryoftheworld.org/Zoran%20Savieski/No%20pasaran!%20Uchiestvoto%20na%20bortsitie%20\(78\)/No%20pasaran!%20Uchiestvoto%20na%20bort%20-%20Zoran%20Savieski.pdf](https://rizospastis.memoryoftheworld.org/Zoran%20Savieski/No%20pasaran!%20Uchiestvoto%20na%20bortsitie%20(78)/No%20pasaran!%20Uchiestvoto%20na%20bort%20-%20Zoran%20Savieski.pdf); Pjer Brue, Emil Temim, *Revolucija i građanski rat u Španiji 1936–1939*, (Beograd: Filip Višnjić, 2016); Растко Ломпар, Јасна Поповић, „Политика Краљевине Југославије према Шпанском грађанском рату 1936–1939: између неутралности и антикомунизма“, *Srpska politička misao* 1/2019, 321–339, datum pristupa 15. 5. 2023, <https://doi.org/10.22182/spm.6312019.17>; Stefan Gužvica, „The Spanish inquisition. Factional struggles among the Yugoslav interbrigadistas“, *Istorija 20. veka* 1/2019, 53–74. - Pored njih, ne treba zaobići ni jedan doktorat iz Francuske: Hervé Lemesle, „Des Yougoslaves engagés au XXe siècle. Itinéraires de volontaires yougoslaves en Espagne républicaine“, (doktorska disertacija, Université de Paris 1 - Pantheon-Sorbonne, Ecole doctorale d'histoire, 2011).

2 Razgovor sa Brankom Mosurović, čerkom Srećka Jurkića, vođen 21. 1. 2023. u Zemunu.

3 Radi se o dokumentaciji koja se čuva u Arhivu Jugoslavije (AJ), u fondovima: 674 – Udruženje jugoslovenskih dobrovoljaca Španske republikanske vojske (674) i 724 – Jugoslovenski dobrovoljci u Španjskom građanskom ratu (724).

postoji nešto više podataka, zahvaljujući dokumentaciji koja se čuva u okviru njegove porodice.⁴

RANE GODINE

Srećko Jurkić je rođen 22. aprila 1912. u selu Smričani,⁵ u blizini Livna u Bosni, tada delu Austrougarske monarhije. Pored njega, njegovi roditelji Mate i Ruža su imali još jednog sina i jednu ćerku. Jurkić je završio četiri razreda osnovne škole, a nakon toga je pomagao u kućnim poslovima, onoliko koliko je kao dečak mogao. Krajnje teška situacija koja je nakon Prvog svetuskog rata vladala na tim prostorima, koja je često značila i gladovanje, usloвила je da 1928, sa 16. godina, Jurkić napusti roditeljski dom i emigrira u inostranstvo.⁶ Priče koje su se prenosile u okviru njegove porodice govore su da je bilo dana kada nije imala ni kora hleba da se pojedje.⁷

Po nacionalnosti je bio Hrvat,⁸ premda se u životu izjašnjavao kao Jugosloven i nije isticao svoje nacionalno poreklo.⁹

U to doba se iz Jugoslavije, pa i iz Livna i okoline, najviše emigriralo u Francusku, Belgiju i Sjedinjene Američke Države. Srećko Jurkić se uputio u Belgiju.

RAD U BELGIJI

U prvih nekoliko meseci po dolasku u Belgiju radio je u Koksari.¹⁰ Kasnije se zaposlio kao rudar, u rudnicima uglja fabrike Ugre Marije (Ougrée-Marihaye) iz Serena (Seraing) kod Liježa (Liège).¹¹ Tamo je naučio francuski jezik.¹²

4 Privatna dokumentacija Branke Mosurović iz Zemuna (u daljem tekstu: PD BM).

5 Ovo naseljeno mesto se u dokumentaciji o Srećku Jurkiću navodi i kao Smrečani.

6 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 1; Karton ličnih podataka, 1; Autobiografija; PD BM – Biografija.

7 Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023.

8 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Anketni list Komesarijata rata interbrigada (Comisariado de guerra de las Brigadas Internacionales, Barcelona), (Anketni list), 1.

9 Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023. - Prilikom popunjavanja anketnog lista u Španiji, kao podatak o nacionalnosti je stavio „Croato (Yugoslavo)” – Hrvat (Jugosloven), a u kartonu ličnih podataka mu je upisano „B.H”, što bi možda značilo Bosna i Hercegovina. U svojim ostalim zapisima nikad se nije osvrnuo na to da je poreklom Hrvat niti je za nekog od svojih prijatelja ili saboraca pisao nacionalnost, već je uvek navodio da su Jugosloveni. AJ-724-ŠP VIII J/14; PD BM – Biografija.

10 PD BM – lična izjava, od 22. 11. 1950.

11 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 1; Anketni list, 1, 6; Autobiografija; PD BM – Biografija.

12 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Anketni list, 6.

Položaj radnika u Belgiji u tom trenutku, ali i u narednih desetak godina, koliko je Jurkić proveo u ovoj zemlji, nije bio dobar, kao ni u većini sveta. Posebno je teško bilo u industriji uglja, zbog čestih oscilacija na tržištu. Najteže je bilo radnicima koji su bili imigranti. U slučaju otpuštanja, oni bi se prvi našli na udaru. Uslovi rada su bili teški i nedovoljno bezbedni. Nesreće u rudnicima su bile česte.¹³

Verovatno je u rudnicima imao prilike da čuje i priče o potrebi radničkog organizovanja i borbe za radnička prava. Premda, ne treba isključiti ni mogućnost da je te ideje čuo i u Jugoslaviji. U svakom slučaju, kao devetnaestogodišnjak, 1931. postao je član belgijskog Sindikata rudara.¹⁴ Na taj način se kao tek stasao mladi čovek aktivno uključio u borbu za radnička prava.

Četiri godine kasnije, tokom 1934, tada u svojoj 22. godini, postao je član organizacije iseljenika Jugoslavije – Savez radnika i seljaka, koja je okupljala jugoslovenske radnike u Belgiji i bila ilegalna. Bio je izabran i za grupnog poverenika. Kao član ove organizacije radio je sa jugoslovenskim simpatizerima, rasturao letke i štampu i učestvovao u pružanju podrške jugoslovenskim rudarima prilikom njihovih štrajkova.¹⁵

Jurkić u svojoj biografiji navodi da su ga drugovi 1935. predložili da bude član Komunističke partije Belgije, i piše: „Nije mi bilo dovoljno poznato šta bi to značilo, ali ja sam poslušao svoje drugove i postajem član KP Belgije 1935. godine“.¹⁶

Ova njegova izjava nas može navesti na razmišljanje u kojoj meri je uopšte shvatao ideje oko kojih se angažovao. Nema sumnje da su mu bile privlačne, a ostaje pitanje da li ih je u tim godinama i dobro razumeo. Da li je to bio mladalački entuzijazam ili želja da se i na taj način ostvari veza sa drugim zemljacima? Da li je jednostavno „pratio struju“ kojom je okolina išla? Verovatno nikad nećemo odgonetnuti njegove misli i osećanja. Svakako je to neobičan iskaz jednog dvadesettrogodišnjaka, koji u tom trenutku već pet godina na različite načine učestvuje u aktivnostima radničkog pokreta. Ovde se može otvoriti i sumnja da je uopšte bio član navedenih organizacija, pošto, osim njegovih ličnih zapisa i svedočenja, nismo pronašli drugu pisanu građu

13 AJ – fond 334, Ministarstvo inostranih poslova Kraljevine Jugoslavije – F 215, 256, 262 i 418.

14 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 1 (u ovom dokumentu kao godinu pristupanja navodi 1930); Anketni list, 1, 6; Karton ličnih podataka, 1; Autobiografija; PD BM – Biografija.

15 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 1; Karton ličnih podataka, 3; Autobiografija; PD BM – Biografija.

16 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 1; Autobiografija; Российский государственный архив социально политической истории, (RGASPI, Ruski državni arhiv društveno-političke istorije), 545-6-1531, 90, (Zahvaljujemo se Vladanu Vuklišu na ustupljenoj kopiji ovog dokumenta); PD BM.

koja bi to potvrdila. Možda je samo hteo da se pohvali? Ipak, ne možemo spekulirati, već ćemo osnovane zaključke donositi tek po pronalasku odgovarajućih dokumenata druge provenijencije.

Jurkić je u svojim sećanjima i sam pisao da su postojale osobe koje su ideološki bile znatno razvijenije od njega.¹⁷ Podaci koje su sakupili Sovjeti govore o njemu kao o skromnom i vrednom, ali politički slabo pripremljenom i bez minimuma potrebnog partijskog znanja.¹⁸ Međutim, to ga očigledno nije sprečavalo da se angažuje koliko je mogao.

Veći deo svog boravka u Belgiji proveo je u mestu Seren u blizini Ližeža.¹⁹ U ovom mestu se nalazila velika jugoslovenska kolonija, čija pripadnici su većinom radili u rudnicima.

Jurkić je u Belgiju otišao ilegalno, ali je tamo verovatno uspeo da dobi papire za boravak i rad. Inače, uopšte nije bila retkost da emigranti sa prostora Jugoslavije dođu u Belgiju bez potrebnih viza.²⁰ Nismo pronašli podatke da se Jurkić tamo javljao jugoslovenskim diplomatsko-konzularnim predstavništvima, niti da je učestvovao u organima i aktivnostima brojnih javnih organizacija jugoslovenske emigracije. Sam je naveo da nije bio član sportskih ili kulturnih organizacija.²¹ Možda je izbegavao javno eksponiranje zbog mogućnosti da bude deportovan u Jugoslaviju kao njen vojni obveznik, a verovatno i da ne bi upadao u oči i da bi nesmetano nastavio ilegalni rad.

RAD NA SLANJU JUGOSLOVENA U ŠPANIJU

Nekoliko meseci po otpočinjanju ratnih sukoba u Španiji, odnosno u oktobru 1936, među iseljenicima u Belgiji se pojavio Jugosloven po imenu Jozef. On je započeo saradnju sa Jurkićem i drugim jugoslovenskim grupnim poverenicima na agitovanju za odlazak Jugoslovena u Španiju kako bi se priključili borbi za odbranu njene republike. Prema svedočenju Srećka Jurkića, na agitaciji su radili Mata Bašić, Marko Čulina i on. Vodili su razgovore sa zainteresovanim ili im preko svojih veza dostavljali potrebne informacije. Već u oktobru su poslali prve grupe Jugoslovena preko Francuske za Španiju. Pored toga, njih trojica su pomagala i pri okupljanju i slanju i Poljaka, Mađara, Italijana i Belgijanaca. Kada su otpratili više grupa, i sami su se, po direktni-

17 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 4.

18 RGASPI, 545-6-1531, 90-91.

19 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Anketni list, 6.

20 AJ – fond 14, Ministarstvo unutrašnjih poslova Kraljevine Jugoslavije (14) – 38 – 121, 41-51, 84; fond 392 – Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije u Belgiji, Brisel, F 1 – AJ 5; fond 749 – Iseljeničko izaslanstvo Kraljevine Jugoslavije za Belgiju i Luksemburg u Briselu, F 5, 6, 18.

21 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Karton ličnih podataka, 1.

vi Komunističke partije Jugoslavije, zaputili za Španiju. Kao i mnoge druge, i njih je put vodio preko Pariza. Tamo su dobili nova dokumenta, da bi sa njima nesmetano mogli da pređu iz Francuske u Španiju. Srećko Jurkić je tada dobio dokumenta sa imenom Francisko Gonzales.²²

Procenjuje se da je nešto manje od 200 Jugoslovena iz Belgije otišlo za Španiju. To je, posle Jugoslavije i Francuske, bila treća po brojnosti zemlja koja je bila polazna tačka za odlazak Jugoslovena u Španiju.²³ Pored Jurkića, još oko tridesetak osoba iz Livna i okoline je bilo u Interbrigadama.

UČEŠĆE U ŠPANSKOM GRAĐANSKOM RATU

Iz Pariza, Jurkić je sa većom grupom drugih dobrovoljaca putovao do francusko-španske granice. Bez većih problema su je prešli u decembru 1936. i nastavili vozom ka Barseloni. Odatle su se uputili dalje ka Valensiji i Albaseteu. Nakon dvodnevno boravka u Albaseteu, Jurkić je bio poslat u selo Mahora, gde su ga uključili u 1. četu bataljona „Dimitrov“, 15. brigade. Tu dobija uniformu, naoružanje i obuku (rukovanje oružjem, vežbe protiv napada neprijatelja – i sa zemlje i iz vazduha).²⁴

Prva borbena iskustva stekao je u bici na Harami, januara 1937, gde ostaje i tokom februara te godine.²⁵ Kasnije učestvuje i u borbama na Brunetu (jul 1937) i Ebru (oktobar 1937) i odbranama Morelje (mart–april 1938) i Levantea (april–septembar 1938). Na Harami, Brunetu i Ebru se bori kao pešadinac. Prilikom borbi na Brunetu, 11. jula 1937. ranjen je u desno bedro i levu ruku. Od posledica ranjavanja je lečen oko mesec i po dana u bolnicama u Madridu i u Benikasimu (na obali Sredozemnog mora). Po formiranju 129. brigade, u februaru 1938, bio je prebačen u nju, u četu veze. Kao obučeni telefonista na centrali u februaru 1938. dobija čin četovođe (španski: Cabo), a u maju iste godine i čin narednika (španski: Sargento) i zadatak da vrši obuku drugih boraca za taj posao. U odbrani Morelje i Levantea učestvuje kao četovođa telefonista, a u odbrani Levantea kao narednik telefonista. Za svoje angažovanje je bio pohvaljen od komandanta 129. brigade.²⁶

22 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 1–2; Karton ličnih podataka, 2.

23 Lešnik, „Krv i život za slobodu“ – Jugoslovenski interbrigadisti u Španiji“, 31; Pavlaković, *Jugoslaveni u španjolskom građanskom ratu*, 38.

24 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 2–3; Anketni list, 1; Karton ličnih podataka, 1–2; Autobiografija.

25 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 3.

26 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija 3–5; Anketni list, 1–3; Karton ličnih podataka, 2; Autobiografija; Sertifikat da se borio u Španiji u Internacionalnim brigadama; RGASPI, 545-6-1531, 90; PD BM – Anketni list; Rešenje za ostvarivanje prava ratnog vojnog invalida, od 3. 10. 1981; Biografija; Brigadas Internacionales. Relación alfabética, adicional, de extranjeros enrolados en las Brigadas Internacionales. Tomo I (A–L) [s. l.], [s. a.]. Ejemplar

Sam je naveo da nije bio kažnjavan od strane pretpostavljenih,²⁷ dok dokumenti sovjetske provenijencije govore da jeste i da je zbog slabe discipline bio izbačen iz Komunističke partije Španije.²⁸ Jurkić nije ostavio podatak da je bio član KP Španije.

Kada su borci iz Interbrigada prvi put povučeni sa fronta, on je prebačen u Valensiju, a odatle u selo Musafes. Tamo je sa ostalim interbrigadistima pomagao seljacima pri radu u polju i na skupljanju letine. Odatle su dalje povučeni u Barselonu. Tamo su im ponovo dali oružje, kako bi mogli da učestvuju u odbrani tog grada. Međutim, Jurkić tada u borbama nije učestvovao.²⁹

Nakon nešto više od dve godine provedene u Španiji (više od pola tog vremena na frontu), Jurkić je sa mnogim drugim interbrigadistima napustio Španiju 11. februara 1939. i prešao u Francusku.³⁰

Tokom boravka u Španiji (a i ranije u Belgiji), Srećko je imao konspirativna imena Tvrtko, Stanko i Feliks. Poslednje je praktično prevod njegovog imena na španski jezik. U Španiji je naučio i španski jezik, a delimično i češki, poljski i ruski.³¹ U trenucima kada nije bio na frontu i nije obavljao obuke, pisao je i tekstove koje je slao u Belgiju za novine *Glas iseljenika*.³²

Od posebnog značaja mu je bilo druženje sa Brankom Krsmanovićem. Sa njim se sreo kada je prešao u 129. brigadu. Dosta su saradivali i družili se. Krsmanović mu je pomagao pri pisanju tekstova koje je slao za Belgiju, ostao mu je u vrlo lepom sećanju te je za njega zapisao da je „bio jedan među najboljima“.³³ To poznanstvo i druženje je Jurkiću bilo toliko značajno da je kasnije svom detetu, ćerki Branki, dao ime po Krsmanoviću.³⁴

U svojim sećanjima, Jurkić je pominjao da se sretao i sa drugim Jugoslovenima (iako za neke nije dobro zapamtio imena i prezimena): Vlajko Begović,³⁵ Antun Šnajder,³⁶ Peko Dapčević, Kosta Nađ, Veljko Vlahović, Mir-

microfilmado. Original mecanografiado en el Centro Documental de la Memoria Histórica, Salamanca, - Hromadka – Kusowski (Tomo 1. Volumen 5/5), 178, datum pristupa 22. 9. 2023, <https://cedobi.iealbacetenses.com/brigadistas/>

27 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Anketni list, 4; Karton ličnih podataka, 2.

28 RGASPI, 545-6-1531, 90-91.

29 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 5-6.

30 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 6; Karton ličnih podataka, 1-2; Autobiografija; PD BM – Lična izjava, od 22. 11. 1950.

31 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Anketni list, 6; PD BM – Biografija.

32 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 4-5.

33 Isto, 4.

34 Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023.

35 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 2.

36 Jurkić je zapisao da je Šnajder, dok su bili na obuci u Mahori, jedne noći pao prelazeći put koji je bio oštećen. Tada je zadobio povrede od kojih je kasnije umro u bolnici. AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija 3. - Osobu sa ovim imenom i prezimenom nismo pronašli na spiskovima jugoslovenskih dobrovoljaca u Španiji.

ko Horvat, Kosta (nije se sećao prezimena),³⁷ Ivan Turk,³⁸ Nikola Kujundžić,³⁹ Ivan (Ivo) Madžar,⁴⁰ Martin Vrdoljak,⁴¹ Tomo Đurić,⁴² Vukašin (nije se sećao prezimena), Mirko Krželj, Adam Dropulić, Mate Pudelj, Ivan Jerončić, Tomo Burić, Milan Zelen, Ante Paravić, Ivan Bošnjak,⁴³ Mijo Bakulin i Ivan Baban.⁴⁴

Dok je još boravio u Španiji (u decembru 1938), Jurkić je popunio anketni list za borce Interbrigada u kome je ostavio podatke o sebi. Imajući u vidu da se tada već znalo da će interbrigadisti napustiti Španiju, deo pitanja se ticao i njegovih daljih planova. On je napisao da bi, po napuštanju Španije, želeo da ode u Meksiko.⁴⁵

LEON JURKIĆ

Ono što je donekle kuriozitet jeste pominjanje izvesnog Leona Jurkića. Naime, postoji informacija da je tokom januara 1937. godine u Španiji bio jedan Jugosloven pod tim imenom. Deo podataka o njemu se poklapa sa podacima o Srećku Jurkiću – da je rođen 1912, da je u Španiju došao iz Belgije, da je bio član 15. brigade, bataljona „Dimitrov“, i da je učestvovao u borbama na Harami. Najverovatnije se radi o Srećku Jurkiću, kome je u nekom dokumentu ime bilo pogrešno napisano i tako je ostalo. Ovo ime se provlači i kroz spiskove jugoslovenskih interbrigadista, iz prostog razloga što ne postoji jasna identifikacija.⁴⁶ Kada je redakcija za pripremu edicije „Španija 1936–1939“ pripremala spisak španskih boraca za objavljivanje, Leonovo ime se prvobitno nalazilo na radnim spiskovima, zatim je sa njih uklonjeno, da bi na kraju ipak

37 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija.

38 Isto; PD BM – Anketni list.

39 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 3–4; Podaci za poginule drugove u Španiji.

40 Za Mađara je Jurkić napisao da je došao iz Francuske u Španiju i da je bio član bataljona „Đuro Đaković“. Više puta su se sretali i zajedno bili na frontu. Mađar je poginuo u borbama kod Levantea, kada je avionska bomba direktno pogodila sklonište u kome se nalazio. AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 5; PD BM – Biografija.

41 Zapisao je da je rodom iz Srđevića, da je došao iz Francuske u Španiju i da je poginuo na frontu Kinte-Beliće. AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija; Podaci za poginule drugove u Španiji.

42 Njega je poznavao još iz Belgije. Poreklom je bio iz Podunja, a poginuo je na frontu kod Harame, kada ga je „zrno pogodilo u glavu“. AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija; PD BM – Biografija.

43 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Podaci za poginule drugove u Španiji. - Za Adama Dropulića, Matu Pudelja, Toma Burića i Antu Paravića nismo uspeli da uradimo identifikaciju. Osoba sa tim imenima nema na spiskovima jugoslovenskih dobrovoljaca u Španiji.

44 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Anketni list, 3.

45 Isto, 1, 4.

46 AJ – 674 – F 32 – bivša F 62; F 38 – bivša F 70; RGASPI, 545-6-1531, 90; *Španija 1936–1939. Zbornik sećanja jugoslovenskih dobrovoljaca u španskom ratu*, I–V, ur. Čedo Kapor, (Beograd: Vojnoizdavački zavod, 1971), V/531; Lemesle, „Des Yougoslaves engagés au XXe siècle“, 1173; Lešnik, „Krv i život za slobodu – Jugoslovenski interbrigadisti u Španiji“, 40.

bilo odlučeno da se i ono nađe među jugoslovenskim interbrigadistima čija imena su štampana. U jednom od spiskova je pisalo i: Jurkić Srećko - Leon.⁴⁷

U spisku interbrigadista nastalom u Španiji tokom rata, pojavljuju se i druga imena za koja se očigledno može reći da predstavljaju varijacije Jurkićevog imena i prezimena: Jurkik Sreicho, Jurkitch Aroke i Jurskilasch Stetchko. Očigledno je, ne samo na osnovu sličnosti imena, nego i na osnovu poklapanja podataka koji stoje pored tih imena sa podacima koji postoje o Srećku Jurkiću.⁴⁸

Još jednu varijantu imena imamo sačuvanu u jugoslovenskim dokumentima, premda nismo sigurni da li se radi o nemanju pravih informacija ili o grešci. Belgijska služba bezbednosti je početkom 1937. godine dostavila jugoslovenskom ministarstvu unutrašnjih poslova informaciju o 12 osoba koje su iz Belgije otišle u Španiju. Na spisku se nalazilo i ime Jurkić Staško, sa podacima da je iz Smričana i da je rođen 22. 4. 1912. (što se poklapa sa podacima o rođenju Srećka Jurkića). Pored imena Staško je stavljen znak pitanja.⁴⁹ Budući da smo videli prepis dokumenta, a ne original, ne možemo da procenimo da li se radi o nemogućnosti da se pročita rukopis kojim je pisan dokument poslat iz Belgije ili belgijske vlasti nisu posedovale podatak o pravom imenu pa su one poslale dokument sa znakom pitanja. Sa druge strane, činjenica da i posle primanja ovog dokumenta jugoslovenske vlasti nisu odmah stavile Srećka Jurkića na spisak Jugoslovena koji se bore u Španiji možda govori o uspešnosti njegovog ilegalnog rada u Belgiji.

U njegovoj zaostavštini se nalazi i jedna novogodišnja čestitka, koju je primio u Belgiji, a koja je adresirana na ime Albert Jourkich, pa je moguće i da mu je ovo bilo jedno od konspirativnih imena dok je boravio u ovoj zemlji.⁵⁰

Jugoslovenske policijske vlasti su informaciju da je izvesni Srećko Jurkić u Španiji dobile tek 1939. godine, i to zahvaljujući tekstovima iz *Slobodne misli*,⁵¹ nedeljnika koji je u Nikšiću štampala Srpska zemljoradnička stranka u Crnoj Gori.

PO ODLASKU IZ ŠPANIJE

Jurkić je bio u grupi interbrigadista koji su bili zatvoreni u logor Arzeles (Argelès-sur-Mer), na jugu Francuske. O tome je ostavio sledeći zapis:

47 AJ - 674 - F 32 - bivša F 62.

48 Brigadas Internacionales, isto.

49 AJ - 674 - F 32 - bivša F 61 - Prepisi dokumenata iz Državnog arhiva Srbije o Španiji, 1938, 14.

50 PD BM - čestitka poslata iz Serena na adresu Alberta Jurkića u Seren.

51 AJ - 674 - F 32 - bivša F 62 - nenaslovljen i nedatiran spisak, 4.

„Ovde smo živali dosta bedno“.⁵² Dobijali su po četvrtinu hleba dnevno i malo uglja da nešto skuvaju. Logor nije imao barake za spavanje. Logoraši su spavali na plaži, često bez pokrivača. Bilo im je zabranjeno iskazivanje političkih stavova, uključujući i pevanje borbenih pesama, ali su ipak uspevali da prijavljaju određenu štampu.⁵³

Iz Arželesa je, 27. maja 1939, prebačen u logor Girs (Gurs), takođe u Francuskoj. Situacija je ovde bila malo bolja, pošto su imali barake. Spavali su na podu, bez posteljine. Zemljište na kom je bio logor je bilo podvodno i vlažno. Mogućnosti za nekakve organizovane aktivnosti su ovde takođe bile bolje. Logoraši su organizovali razne kurseve: istorija Komunističke partije Jugoslavije i SSSR-a, čitanje, pisanje, računanje i učenje stranih jezika.⁵⁴

Zajedno sa još desetak interbrigadista, tokom oktobra ili novembra 1939. godine, dobio je dozvolu da se vrati u Belgiju. Crveni krst im je dodelio civilna odela i 20 franaka za trošak.⁵⁵

Po povratku u Belgiju, Jurkić se vraća u Seren, prethodno mesto stanovanja. Bilo mu je teško da nađe novo zaposlenje, baš kao i drugim povratnicima iz Španije. Uglavnom je radio poljoprivredne poslove kod raznih privatnih vlasnika imanja. Brzo se povezao i sa ranijim poznanicima i nastavio rad na ilegalnim partijskim i sindikalnim poslovima. Po okupaciji Belgije, nastavlja sa istim poslovima. Prema ličnim svedočenjima, bio je povezan sa belgijskim pokretom otpora, a učestvovao je i u osnivanju udruženja Slobodna Jugoslavija, sekcija u Serenu. Navodi da je učestvovao u raznim sabotazama i da je pomagao u skrivanju trojice Rusa koji su pobjegli iz jednog nemačkog logora u Belgiji.⁵⁶ Nije nam ostavio traga da je imao nekih problema sa okupacionim vlastima.

Posle završetka Drugog svetskog rata, radio je u fabrici galvanizacije, pri kompaniji Ugre Marije iz Serena, kao galvanizer.⁵⁷ Nastavio je aktivnosti u okviru udruženja Slobodna Jugoslavija u Belgiji, a postao je član socijalističke Opšte federacije rada Belgije (Fédération Générale du Travail de Belgique), kao i jednog belgijskog udruženja za pomoć bolesnima i invalidima.⁵⁸

Kako je nova jugoslovenska vlast vršila agitaciju u celoj Evropi, pa i Belgiji, da se u Jugoslaviju vrate oni koji su iz nje izbegli tokom rata, kao i oni

52 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 6.

53 Isto; Karton ličnih podataka, 2; Autobiografija; RGASPI, 545-6-1531, 90.

54 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 6–7; Karton ličnih podataka, 2; Autobiografija.

55 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 7; Karton ličnih podataka, 2.

56 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 7; Karton ličnih podataka, 3; Autobiografija; PD BM – Lična izjava, od 22. 11. 1950; Anketni list; Biografija.

57 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Karton ličnih podataka, 3; Autobiografija; PD BM – Lična izjava, od 22. 11. 1950; Carte de Cotisations.

58 PD BM – Biografija, razna prepiska i članske karte.

koji su iz nje emigrirali pre rata, Srećko Jurkić se prvo uključio u aktivnosti agitovanja za povratak, a onda i sam doneo odluku da se vrati u domovinu.⁵⁹

ŽIVOT U SOCIJALISTIČKOJ JUGOSLAVIJI

Zajedno sa grupom jugoslovenskih povratnika iz Belgije, stigao je u Sloveniju u oktobru 1947. godine. Proveo je nekoliko dana u Kamniku, a onda upućen u Zemun, gde je raspoređen da radi u preduzeću Ikarus.⁶⁰ U to vreme Ikarus se bavio proizvodnjom i remontom aviona, da bi u kasnijim decenijama prešao na civilni sektor, praveći kompleksnije delove za motorna vozila i proizvođači autobuse. Jurkić je prvo radio kao galvanizer, pa kao dispečar, a zatim i kao poslovođa.⁶¹

Prilikom povratka iz Belgije i boravka u Sloveniji upoznao je Anđu, svoju buduću suprugu, koja je isto bila predratni emigrant i koja se takođe odlučila za povratak u Jugoslaviju. Njih dvoje su se kasnije venčali i nastavili da žive zajedno u Zemu. U braku su dobili ćerku Branku, koja iz svog braka ima sina Branislava.⁶²

U Jugoslaviji je Jurkić nastavio da se bavi društveno-korisnim radom, ali bez velike želje za učešćem u političkom životu. Bio je u radnim brigadama koje su zidale Novi Beograd.⁶³ Bio je član Komunističke partije Jugoslavije (kasnije Saveza komunista Jugoslavije), Narodnog fronta, sindikata, SUBNOR-a, Udruženja jugoslovenskih dobrovoljaca Španske republikanske vojske, Crvenog krsta i dobrovoljni davalac krvi. Učestvovao je u raznim aktivnostima sprovedenim u znak sećanja na žrtve Drugog svetskog rata.⁶⁴ Angažovao se za svoje kolege u Ikarusu i na lokalnu, učestvujući i pomažući u rešavanju stambenih, komunalnih i drugih problema dela Zemuna u kom je živio. To mu je bilo dovoljno.⁶⁵

Kao član Udruženja jugoslovenskih dobrovoljaca Španske republikanske vojske učestvovao je na godišnjim skupštinama i u drugim aktivnostima. Zajedno sa drugim interbrigadistima i sa suprugom, dva puta je bio u Španiji – 1975. i 1978. godine. Tada je obišao deo terena na kojima se borio. Dru-

59 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 8.

60 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija; Karton ličnih podataka, 3; Autobiografija.

61 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Karton ličnih podataka, 3; PD BM – Lična izjava, od 22. 11. 1950; Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023.

62 Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023.

63 PD BM – Pohvalnica Narodnog fronta Srbije za Beograd iz 1949. godine.

64 AJ-724-ŠP VIII J/14 – Biografija, 7; Karton ličnih podataka, 3; Autobiografija; PD BM; Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023.

65 PD BM – Molba za dodelu nacionalne penzije; Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023.

žio se da mnogim španskim borcima, među kojima su: Čedo Kapor, Lazar Latinović, Lazar Udovički, Otmar Kreačić i Sava Ćiprovac.⁶⁶

Zajedno sa nešto više od 180 nekadašnjih jugoslovenskih interbrigadista, 1956. godine je odlikovan Ordenom za zasluge za narod II reda i dodeljena mu je Medalja za hrabrost.⁶⁷

Po odlasku u penziju (1973. godine), pored jugoslovenske, dobijao je i belgijsku penziju, ali mu je ona obustavljena sa uvođenjem sankcija Jugoslaviji 1992.⁶⁸ Zbog posledica ranjavanja u Španiji, 1981. je proglašen za ratnog vojnog invalida IX grupe sa 30% invaliditeta.⁶⁹ Pre toga, nije želeo da dobija invalidninu.

Umro je 1994. godine u Zemunu i sahranjen na Novom bežanijskom groblju.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Može se reći da je Branko Jurkić bio skroman čovek. Kao mladić je možda i imao velike želje da se istakne u radničkom pokretu u Belgiji i kasnije na frontu u Španiji, ali su one splasnjavale sa ulaskom u zrelije godine. Aktivizam ga nije napustio, ali nije ni razvijao svoju želju za pružanjem pomoći dalje od svog neposrednog okruženja. Bio je jedan od mnogih španskih boraca koji se nisu uključili u visoku politiku u socijalističkoj Jugoslaviji. Radio je u svom preduzeću, učestvovao u njegovom i razvoju sredine u kojoj je živio. Možda su i frakcijske borbe, koje je sigurno imao prilike da vidi u Španiji, doprinele tome.

Sećanja koja je ostavljao su uglavnom štura. Svom okruženju i porodici nije pričao o vremenu provedenom u Španiji. Kada su od njega tražili da zapiše neka sećanja i podatke iz Španije, u početku je davao samo kratke osvrtne, bez mnogo detaljisanja o događajima, ličnostima i stavovima. S vremenom je navodio više, ali ne preterano. Na kraju, pri pripremi izdanja *Španija 1936–1939*, verovatno i nakon dugog nagovaranja, ostavio je svoju biografsku belešku na osam strana (pretpostavljamo da ju je nekome izdiktirao). Ni u njoj nije bio onoliko detaljan koliko su to bili neki drugi španski borci. U samoj belešci više prostora je posvećeno njegovom sećanju na druge španske borce nego što je pričao o sebi tokom boravka u Španiji. O drugovima je imao samo reči hvale i birao je da govori o onima koji su na njega ostavili po-

66 PD BM; Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023; S. B. P., „Španski borci u Domu JNA“, *Informativni bilten, Skupština opštine Zemun*, 28. 12. 1986, 2.

67 AJ – 674 – F 38 – bivša F 71, Odlikovanja.

68 PD BM; Razgovor sa Brankom Mosurović, 21. 1. 2023.

69 PD BM – Rešenje za ostvarivanje prava ratnog vojnog invalida, od 3. 10. 1981.

zitivnan utisak. Kada se u jednom trenutku osvrnuo na jedan nemio događaj, nije naveo ime ličnosti koja je loše postupila po druge saborce.

Iako o njoj nije želeo da govori, ipak se svoje prošlosti nije ni odrekao. Sa više španskih boraca je bio u stalnom kontaktu i učestvovao je u organizaciji bivših boraca u Španiji. Kao da je ostavio rat da obitava u prošlosti, ali nije dozvolio da to znači i zaborav za prijateljstva stečena tokom njega. Možda bismo mogli da kažemo i da je u Španiji ostavio ono ružno, a sa sobom poneo samo dragocena i pozitivna iskustva, znanja i trenutke.

REZIME

Jedan od mnogobrojnih interbrigadista u Španskom građanskom ratu bio je i Jugosloven, poreklom iz okoline Livna u Bosni i Hercegovini, Srećko Jurkić (sa konspirativnim imenima Tvrtko, Stanko, Feliks). Rođen 1912; kao mladić odlazi u Belgiju, gde radi kao rudar. Tamo se uključio u radničke organizacije. Iz Belgije, kao član Komunističke partije Belgije, već u prvoj ratnoj godini odlazi u Španiju kako bi pomogao u odbrani Španske republike. Prvo je bio član 15, a kasnije 129. brigade. Borio se na Harami, Brunetu, Ebru i u odbranama Morelje i Levantea. Prvo je bio pešadinac, a kasnije telefoništa. U borbama je ranjen i dobio je čin narednika. Španiju napušta 1939. godine, kad i ostali interbrigadisti. Po prelasku u Francusku, smešten je u logore Arželes i Girs, u kojima je bio oko osam meseci. Drugi svetski rat provodi u Belgiji, gde saraduje sa tamošnjim pokretom otpora. Kasnije se vraća u Jugoslaviju i trajno se nastanjuje u Zemunu, gde zasniva porodicu i radi u preduzeću Ikarus. Učestvovao je u radu lokalnih političko-društvenih organizacija i u okviru njih bio na raznim dužnostima i funkcijama. Umro je 1994. godine u Zemunu.

SOURCES AND LITERATURE

- Arhiv Jugoslavije, Beograd: fond 14 – Ministarstvo unutrašnjih poslova Kraljevine Jugoslavije; fond 334 – Ministarstvo inostranih poslova Kraljevine Jugoslavije; fond 392 – Poslanstvo Kraljevine Jugoslavije u Belgiji, Brisel; fond 674 – Udruženje jugoslovenskih dobrovoljaca Španske republikanske vojske; fond 724 – Jugoslovenski dobrovoljci u Španskom građanskom ratu; fond 749 – Iseljeničko izaslanstvo Kraljevine Jugoslavije za Belgiju i Luksemburg u Briselu.
- Ruski državni arhiv društveno-političke istorije (Российский государственный архив социально политической истории), Moskva. Fond 545, Internacionalne brigade Španske republikanske vojske - podfond 6, Popisi ličnih dosijea boraca i zapovednika brigada.
- Privatna dokumentacija Branke Mosurović iz Zemuna.

- Razgovor sa Brankom Mosurović, ćerkom Srečka Jurkića. Zemun, 21. 1. 2023.
- Bešlin, Milivoj. „Kraljevina Jugoslavija u borbi protiv antifašizma 1936–1939“. *Preispitivanje prošlosti i istorijski revizionizam, (zlo)upotrebe istorije Španskog građanskog rata i Drugog svetskog rata na prostoru Jugoslavije*, pr. Milo Petrović, 189–222. Beograd: Udruženje „Španski borci 1936–1939“, Fakultet političkih nauka, 2014.
- Brue, Pjer, Emil Temim. *Revolucija i građanski rat u Španiji 1936–1939*. Beograd: Filip Višnjić, 2016.
- Gužvica, Stefan. „The Spanish inquisition. Factional struggles among the Yugoslav interbrigadistas“. *Istorija 20. veka* 1/2019, 53–74.
- Lemesle, Hervé. „Des Yougoslaves engagés au XXe siècle. Itinéraires de volontaires yougoslaves en Espagne républicaine“. Doktorska disertacija, Université de Paris 1 - Pantheon-Sorbonne, Ecole doctorale d'histoire, 2011.
- Lešnik, Avgust. „'Krv i život za slobodu' – Jugoslovenski interbrigadisti u Španiji (1936–1939)“. *Vojnoistorijski glasnik* 1–2/2007, 21–49.
- Lompar, Rastko, Jasna Popović. „Politika Kraljevine Jugoslavije prema Španskom građanskom ratu 1936–1939: između neutralnosti i antikomunizma“. *Srpska politička misao* 1/2019, 321–339. Datum pristupa 15. 5. 2023. <https://doi.org/10.22182/spm.6312019.17>. (Cyrillic)
- Matković, Blanka. „Svjedočanstva o Dalmatincima u Španjolskom građanskom ratu“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 54/2012, 273–303. Datum pristupa 21. 5. 2023. <https://hrcak.srce.hr/94494>
- Pavlaković, Vjeran. *Jugoslaveni u španjolskom građanskom ratu*. Beograd: Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe, 2017.
- Pavlaković, Vjeran. *The battle for Spain is ours: Croatia and the Spanish Civil War, 1936–1939*. Zagreb: Srednja Evropa, 2014.
- Saveski, Zdravko, Zdravko Stojkoski. *No Pasaran! Učestvoto na borcite od Makedonija vo Španskata gragjanska vojna*. Skopje: Levica, 2016. Datum pristupa 10. 10. 2023. [https://rizospastis.memoryoftheworld.org/Zoran%20Savieski/No%20pasaran!%20Učiestvoto%20na%20bortsitie%20\(78\)/No%20pasaran!%20Učiestvoto%20na%20bort%20-%20Zoran%20Savieski.pdf](https://rizospastis.memoryoftheworld.org/Zoran%20Savieski/No%20pasaran!%20Učiestvoto%20na%20bortsitie%20(78)/No%20pasaran!%20Učiestvoto%20na%20bort%20-%20Zoran%20Savieski.pdf) (cyrillic)
- *Španija 1936–1939. Zbornik sećanja jugoslovenskih dobrovoljaca u španskom ratu*, I–V, ur. Čedo Kapor. Beograd: Vojnoizdavački zavod, 1971.
- Vukliš, Vladan. *Sjećanje na Španiju. Španski građanski rat u jugoslovenskoj istoriografiji i memoaristici 1945–1991*. Banja Luka: Arhiv Republike Srpske, Udruženje arhivskih radnika Republike Srpske, 2013.
- Vukobratović, Nikola. „KPJ i Kominterna o Narodnoj fronti i Španjolskom građanskom ratu“. *Preispitivanje prošlosti i istorijski revizionizam, (zlo)upotrebe istorije Španskog građanskog rata i Drugog svetskog rata na prostoru Jugoslavije*, pr. Milo

Petrović, 223–230, Beograd: Udruženje „Španski borci 1936–1939“, Fakultet političkih nauka, 2014.

- S. B. P. [Svetlana Beara-Pusulić], „Španski borci u Domu JNA“, *Informativni bilten, Skupština opštine Zemun*, 28. 12. 1986, 2.
- Brigadas Internacionales. Relación alfabética, adicional, de extranjeros enrolados en las Brigadas Internacionales. Tomo I (A–L) [s. l.], [s. a.]. Ejemplar microfilmado. Original mecanografiado en el Centro Documental de la Memoria Histórica, Salamanca, - Hromadka – Kusowski (Tomo 1. Volumen 5/5), 178. Datum pristupa 22. 9. 2023. <https://cedobi.iealbacetenses.com/brigadistas/>

SUMMARY

SREĆKO JURKIĆ YUGOSLAV VOLUNTEER IN THE SPANISH CIVIL WAR

ABSTRACT: The text covers the life path of Srećko Jurkić, one of the many Yugoslav volunteers in the Spanish Civil War. As a young man, he emigrated to Belgium, where he encountered socialist ideas, and became a member of several labour organizations. From there he went to fight in Spain. After the withdrawal of the interbrigades from Spain, he was in the camps in France. After that he returns to Belgium. He was there during the Second World War, and after it he returned to Yugoslavia. The text is mostly based on statements that Srećko Jurkić left behind by himself, and which are kept in the Archives of Yugoslavia and in his family legacy.

KEY WORDS: Srećko Jurkić, Spanish Civil War, Smričani, Yugoslavia, Belgium, Zemun, volunteer, international brigades, Leon Jurkić

One of the many interbrigadists in the Spanish Civil War was a Yugoslav, originally from the Livno area in Bosnia and Herzegovina, Srećko Jurkić (with the conspiratorial names Tvrtko, Stanko, Felix). He was born in 1912, and as a young man went to Belgium. There he worked as a miner and became involved in labour organizations. He was also a member of the Communist Party of Belgium. In the first year of the Spanish civil war, he went to Spain to help defence of the Spanish Republic. First, he was a member of the 15th and later the 129th brigade. He fought at Jarama, Brunete, Ebro, and the defences of Morella and Levante. At the beginning he was an infantryman, and later a telephone operator. He was wounded in the fighting and was given the rank of sergeant. He left Spain in 1939, with other Interbrigadists. After moving to France, he was placed in the Argelès-sur-Mer and Gurs camps, where he stayed for about eight months. He spent the Second World War in Belgium, where he cooperated with the Resistance Movement. Later, he returned to Yugoslavia, and permanently settled in Zemun, where he started a family and worked at the company Ikarus. He participated in the work of local political and social organizations and held various duties and functions within them. He died in 1994 in Zemun.